

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1306

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4 57 7 B
Αναγνωσματοβιβλίον

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ἀποτελεσθῆν ὑπὸ τῆς Α' Κριτικῆς Ἐπιτροπείας τῶν
διδασκτικῶν βιβλίων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἐκ
τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντων ἀναγνωσματοβιβλίων

ΤΩΝ Σ. ΔΑΛΛΑ—Ε. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ — Χ. ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ

Ἐγκριθῆν ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν διδασκτικῶν βιβλίων τοῦ ἔτους 1921

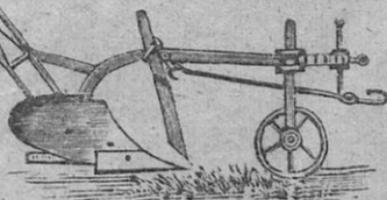
ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Τιμᾶται Δραχμὰς 5,80

μετὰ Βιβλιοσήμου

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 547

7-10-1922

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1922

002
ΚΛΣ
Ζτ2Α
1306

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν ἑνὸς τῶν
κ. κ. συγγραφέων καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου, ἄλλως θεω-
ρεῖται κλεψίτυπον καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

*Αναγν Δάλλα Δ.' Ἐκδόσις Ε' 1922.

§ 1. Τί παθαίνει εἰς ἄσχετος τράγος, ὅστις
κατήλθεν εἰς ἕνα βαθὺν κρημνόν.

Τράγος τις ἐν καιρῷ θέρους καταληφθεὶς ὑπὸ ἰσχυ-
ρᾶς δίψης ἀπεμακρύνθη ἐκ τοῦ ποιμνίου, εἰς τὸ ὀ-
ποῖον ἀνῆκε, καὶ κατήλθεν εἰς τίνα βαθὺν κρημνόν,
ἵνα πῖη ὕδωρ.

Ἄφου δ' ἔπιε καὶ ἐκόρσεσεν τὴν δίψαν του, προσεπάθει
νὰ ἀνέλθῃ ἐκ τοῦ κρημοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο.

Μετενόει λοιπὸν, διότι κατέβη, καὶ ἐξήτει βοηθόν.

Μία ἀλώπηξ, κατὰ τύχην διερχομένη ἐκεῖθεν ἤκουσε
τὰς φωνὰς τοῦ τράγου καὶ πλησιάσασα εἶπε πρὸς αὐτόν.
«ὦ ἀνόητε τράγε, ἂν εἶχες τόσας φρένας, ὅσας τρίχας
ἔχεις εἰς τὸν πώγωνά σου, δὲν θὰ κατήρχεσο εἰς τὸν βα-
θὺν αὐτὸν κρημνόν, ἂν δὲν ἐξήταζες πρότερον, πῶς θὰ
ἠδύνασο νὰ ἀνέλθῃς.»

§ 2 Ἦὼς δύο κορασίαι σώζονται
ἀπὸ τῆν χεῖνα.

Δύο χωρικῶν κορασιῶν ἡ θεία, ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς
αὐτῶν, κατώκει εἰς τὸ πλησίον χωρίον.

Ἀναγν. Δάλλα Δ. Ἐκδόσις Ε' 1922

Ἡ θεία των αὐτῆ τὰ ἡγάπα πολὺ καὶ πολλακις τὰ προσεκάλει καὶ ἔμενον ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς.

Ἐπειτα, ὅταν ἐπλησίαζε νὰ νυκτώσῃ, τὰ ἔστελλε πάλιν εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν.

Ἡμέραν τινὰ τὰ κοράσια ἠθελον νὰ μεταβῶσιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ πρωΐας.

Ὁ χειμὼν ἦτο βαρὺς. Ἐνεδύθησαν καλά, ἔλαβον τὰς ρόκας, ἵνα ἐργασθῶσιν ἐκεῖ, καὶ ἐξεκίνησαν.

Διήλθον τὸ δάσος, τὸ ὁποῖον ἔκειτο ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο χωρίων, καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν θείαν των.

Αὐτῆ, ὅτε τὰ εἶδεν, ἐχάρη πολὺ καὶ τὰ περιεποιήθη ὅσον ἠδύνατο καλύτερον.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν, ὅτε ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, τὰ κοράσια ἀπεχαιρέτισαν τὴν θείαν των καὶ ἐξεκίνησαν, ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν.

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ δάσος, ἤρχισε νὰ χιονίζῃ καὶ νὰ φυσᾷ τόσο πολὺ, ὥστε τὰ παιδιά δὲν διέκρινον πλέον τὸν δρόμον καὶ δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ προχωρήσωσιν οὔτε νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν.

Ἐκεῖ παρὰ τὴν ὁδὸν εἶδον μικρὸν τι σπήλαιον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἐπεκάθητο παχὺ στρωῶμα χιόνος, καὶ ἐκεῖ κατέφυγον.

Πρὶν ὅμως εἰσέλθωσιν εἰς αὐτό, ἔδεσαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς μιᾶς ρόκας ἓν ἐρυθρὸν μανδήλιον, τὸ ὁποῖον εἶχον, καὶ ἐνέπηξαν αὐτὴν στερεῶς ἐπὶ τοῦ χιονοσκεποῦς σπηλαίου. Ἐσκέφθησαν, ὅτι, ἐὰν τυχὸν διήρχετό τις ἐκεῖθεν, θὰ ἔβλεπε τὸ ἐρυθρὸν μανδήλιον καὶ θὰ ἤρχετο εἰς βοήθειαν αὐτῶν.

Αναγν. Δάλλα Δ' Ἐκδοσις Β. 1922.

Ὅτε ἤλθεν ἡ νύξ, ἡ χιῶν ἔπιπτε πυκνότερα. Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκοντο τὰ κοράσια, ἐκλείσθη ὑπὸ τῆς χιόνος.

Ἐκεῖ δὲ καθήμενα τὰ δυστυχή ἤκουον τὸν βῦαν νὰ φωνάζῃ καὶ τὴν θύελλαν νὰ μαίνηται. Τὰ κακόμοιρα ἐκ τοῦ φόβου ἔτρεμον! Ὁ πανάγαθος ὁμοῦς Θεὸς ἠγγρύπνει ἄνωθεν αὐτῶν. Τέλος, ἀφοῦ προσηυχήθησαν, ἀπεκοιμήθησαν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἐπειδὴ τὰ κοράσια δὲν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀνησύχουν πολὺ καὶ ἔστειλαν ἄνθρωπὸν τινα εἰς τὴν θείαν των, ἵνα μάθωσι τί συμβαίνει.

Ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἐπανῆλθε καὶ ἔμαθον παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν δὲν εἶνε εἰς τὴν θείαν καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς προηγουμένης ἡμέρας εἶχον ἀναχωρήσει ἐκεῖθεν, ὅπως ἐπιστρέψουν εἰς τὸ χωρίον, ὑπέθεσαν ὅτι θὰ κατέχωσεν αὐτὰ ἡ χιῶν καθ' ὁδὸν καὶ ἔταράχθησαν πολὺ.

Προσεκάλεσαν ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν καὶ λαβόντες πύα ἔτρεξαν εἰς τὸ δάσος πρὸς κενεύρεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν κορασίων.

Ἐνῶ ἠρεύνων ἐκεῖ, εἶδον ἐρυθρὰν τινα σημαίαν, ἣτις ἔξειχεν ὀλίγον ὑπεράνω τῆς χιόνος. Οἱ ἄνθρωποι ἀνεγνώρισαν τὸ μανδύλιον καὶ ἐνόησαν, ὅτι ἐκεῖ ἦσαν τὰ κοράσια.

Τρέχουσι λοιπὸν ἐκεῖ καὶ καλοῦσιν αὐτὰ μὲ τὸ ὄνομά των, ὅσον ἠδύναντο δυνατώτερα. Τὰ κοράσια ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν αὐτῶν καὶ ἤρχισαν καὶ αὐτὰ νὰ φωνάζωσι δυνατὰ ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ καὶ χιονοσκεποῦς αὐτῶν καταφυγίου.

Ἐκδοσις Δ' Ἐκδοσις Ε' 1922

Δὲν ἠδύναντο ὁμως νὰ ἐξέλθωσιν. Ἡ χιὼν ἦτο πολλή καὶ ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εἶχε φραχθῆ ἔντελῶς ὑπ' αὐτῆς. Τότε οἱ ἄνδρες διὰ τῶν πύων ἀπομακρύνουσι τὴν χιόνα καὶ εὐρίσκουσι τὰ δύο κοράσια τρέμοντα ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ φόβου.

«Δόξα σοι ὁ Θεός !», εἶπον μιᾷ φωνῇ πάντες καὶ περιχαρεῖς ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωρίον των.

Ἡ μήτηρ ἰδοῦσα τὰ δύο τῆς κοράσια, τὰ ὅποια ἔκλαιεν ὡς ἀποθανόντα, ἐλιποθύμησε.

Συνῆλθεν ὁμως μετ' ὀλίγον, ἠύχαριστησε τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν τέκνων τῆς, τὰ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ περιπαθέστατα κατεφίλει αὐτά.

**§ 3. Πόσον εὐφυῶς ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς
Χαβρίας ἀποφεύγει ἐπίθεσιν μεγάλου
στρατοῦ τῶν Λακεδαιμονίων.**

Ἐπολέμουν ποτὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ διέταξαν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Χαβρίαν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν τῶν ἀντιπάλων.

Ἀφοῦ λοιπὸν παρέλαβεν ὁ Χαβρίας ἰκανὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἐπορεύθη εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ, καταλαβὼν τὴν Λακωνικὴν, ἤρπασε μὲν ἐξ αὐτῆς πολλὰ λάφυρα, συνέλαβε δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς αἰχμαλώτους.

Ἐξελθὼν δ' ὁμως ἐκ τῆς Σπάρτης ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Ἀγησίλαος μετὰ περισσοτέρας δυνάμεως κατεδίωξε τὸν Χαβρίαν καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς τινὰ λόφον οὐχὶ μακρὰν τῆς Σπάρτης καὶ ἐκεῖ νὰ στήσῃ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ.

Αναγν. Δάλλα Α' Ἐκδοσις Ε' 1922

Ἀκολουθήσαντες δὲ αὐτὸν κατὰ πόδας καὶ οἱ Σπαρτιῶται, ἐστρατοπέδευσαν πέντε χιλιόμετρα μακρὰν τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀθηναίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χαβρίαὺς κατενόει, ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο μαχόμενος νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς ἀντιπάλους, παρήγγειλεν εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ καίωσι πολλὰ πυρὰ κατὰ τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὸ μεσονύκτιον τὰ μὲν ὑποζύγια ζῶα καὶ τὰ τροφίμα νὰ ἀφήσωσιν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ λόφου, αὐτοὶ δὲ νὰ ἀναχωρήσωσι διὰ τοῦ ὀπισθεν μέρους τοῦ λόφου. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταῦτα πράξαντες ἀπεχώρησαν κρυφίως.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὰ πυρὰ καὶ ἤκουον τὰς φωνὰς τῶν ζώων, ἐνόμισαν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ λόφου.

Διὰ τοῦτο, εὐθύς ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνταχθέντες ἐβάδιζον κατὰ τοῦ λόφου.

Ὅτε δ' ἐπλησίασαν εἰς αὐτὸν καὶ εἶδον μόνον τὰ ζῶα τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀθηναίων, ἀνεβόησεν ὁ Ἀγησίλαος : «Εὐγε, ὦ Χαβρία! κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἀπέδειξας εὐφυῶς, ὅτι τῶνόντι εἶσαι ἄριστος στρατηγός».

---

§ 4. Τί παθαίνει εἰς βραστεῖδος ἀμαξηλάτης.

Ἡμέραν τινὰ περὶ τὴν ἑσπέραν γέρων τις χωρικός ἐπέστρεφε πεζὸς ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸ χωρίον του.

Ἡ ὁδὸς ἦτο ἀθλιωτάτη· εἶχε πολλὰς πέτρας καὶ πολλὰ κοιλώματα καὶ διὰ τοῦτο ὁ γέρων περιεπάτει ἀργὰ, ἀργὰ καὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς.

Καθ' ὁδὸν συναντᾷ αὐτὸν εἰς ἀμαξηλάτης, ὅστις ἐμάστιζεν ἀδιακόπως τοὺς ἵππους του, ὅπως τρέχωσι ταχέως.

Ἀναγν. Δάλλὰ Δ' Ἐκδοσις Ε. 1922.

Πρώτην φοράν μετέβαινεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ δὲν ἐγνώριζε τὴν ὁδόν.

Ὅτε εἶδε τὸν γέροντα, τὸν ἠρώτησε : «Θὰ προφθάσω, καλέ μου γέρον, πρὶν νυκτώσῃ, νὰ φθάσω εἰς τὴν πόλιν;»

«Ἄν τρέχῃς τόσον ταχέως», ἀπεκρίθη ὁ γέρον, «ἀδύνατον νὰ προφθάσῃς· ἂν ὅμως προχωρῆς σιγά-σιγά, τότε βεβαίως θὰ προφθάσῃς».

Ὁ ἄμαξηλάτης ἐξεπλάγη ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ γέροντος, ἐγέλασε καὶ εἶπε καθ' ἑαυτὸν· «Εἶνε τρελλὸς ὁ δυστυχὴς καὶ δὲν γνωρίζει τί λέγει !»

Καὶ ἐμάστιξε τοὺς ἵππους ἰσχυρότατα, ὅπως τρέχωσι τάχιστα.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας ὁ γέρον μετέβαινεν ἐκ τοῦ χωρίου του εἰς τὴν πόλιν.

Ἀφοῦ ἐβάδισε περὶ τὴν μίαν ὥραν, συνήντησε τὸν ἄμαξηλάτην καθ' ὁδόν. Ἄλλὰ πῶς τὸν εὔρεν ! Εἰς ἀθλίαν κατάσπασιν ! Ἡ ἄμαξα ἔκειτο κατὰ γῆς ἀνεστραμμένη καὶ εἰς τῶν τροχῶν θρύμματα μακρὰν αὐτῆς.

Ἐκ τῆς μεγάλης ὀρμῆς, μεθ' ἧς ἔτρεχον οἱ ἵπποι, ἐθραύσθη εἰς ἐκ τῶν τροχῶν καὶ ἡ ἄμαξα ἀνετράπη.

Ὅλην τὴν νύκτα προσεπάθει ὁ ἄμαξηλάτης νὰ ἐπιδιορθώσῃ αὐτήν, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον. Ἦτο μόνος καὶ ἐργαλεία δὲν εἶχε.

Ἰστατο λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἀκίνητος πλησίον τῆς ἀμάξης καὶ ἔβλεπεν αὐτήν περίλυπος. Δὲν ἐγνώριζε, τί νὰ πράξῃ.

Μόλις εἶδε τὸν γέροντα, λέγει πρὸς αὐτὸν τεθλιμμένος· «Καλὰ μοὶ εἶπες, ὅτι ἔπρεπε νὰ τρέχω ὀλιγώτερον, ἐὰν ἤθελα νὰ φθάσω ταχύτερον εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐγὼ δὲν

'Αναγν. Δάλλα Δ.' Ἐκδόσις Ε'. 1922

σὲ ἤκουσα. Αὐτὰ παθαίνουν ὅσοι σπεύδουν εἰς τὴν ἐργασίαν των».

«Ὅ,τι ἔγινε πλέον, ἔγινεν», εἶπεν ὁ καλὸς γέρον. «Περίμενε ἀκόμη ὀλίγον καὶ ἐγὼ θὰ ἐπιστρέψω ἀπὸ τὴν πόλιν μὲ ἓνα ἀμαξοποιόν, διὰ νὰ σὲ βοηθήσῃ».

---

§ 25. Διὰ τίνων μέσων γίνεται ἡ συγκοινωνία
καὶ ἡ μεταφορὰ κατὰ ξηρὰν.
α. ' αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ γεφυραὶ.

Διὰ νὰ συγκοινωνῶσιν εὐκόλως πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι κατὰ ξηρὰν καὶ διὰ νὰ μεταφέρωσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀσφαλῶς τὰ πράγματα αὐτῶν, χρειάζονται πρὸ παντὸς ἄλλου αἱ ὁδοί.

Πλείστους τόπους συνδέουσιν ἀκόμη ὁδοὶ στεναὶ καὶ ἰσώμαλοι, τὰς ὁποίας ἐσημάτισαν οἱ πόδες τῶν διαβατῶν. Αἱ ὁδοὶ αὐταὶ λέγονται τριβοί.

Χωρία καὶ πόλεις συγκοινωνοῦσι δι' ὁδῶν ἀμαξιτῶν, τὰς ὁποίας κατασκευάζει ἡ Πατρίς διὰ τῶν χρημάτων τῶν τέκνων αὐτῆς.

Ἐὰν ὑποθέσῃ τις, ὅτι αἱ ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ ὅλαι σχηματίζουσι μίαν εὐθείαν συνεχῆ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διέλθῃ, θὰ περιπατῇ τρεῖς σχεδὸν μῆνας ἀδιακόπως, ἡμέραν καὶ νύκτα. Τόσον εἶνε τὸ μῆκος τῶν ὁδῶν τῆς Πατρίδος.

Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους πολλῶν ὁδῶν ὑπάρχουσι τὰ φροί. Δι' αὐτῶν ἐκρέει ἔξω τῆς ὁδοῦ τὸ ὕδωρ τῶν βροχῶν.

Ἀναγν. Δάλλα Δ' Ἐκδοσις Ε' 1922

Ἐνίοτε ρίπτουσι κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν σωρούς χαλί-
κων, τὰ σ κ ί ρ ρ α, καὶ σωρούς χόματος. Δι' αὐτῶν
οἱ ἐργάται θὰ γεμίσωσιν, ὅσα κοιλώματα ἔχουσιν ἀνοί-
ξει τῶν ἀμαξῶν οἱ τροχοί, ἢ θὰ ἐπισκευάσωσιν ὅτι κατέ-
στρεψαν αἱ βροχαί.

Κατὰ χίλια μέτρα ὀρθοῦται στυλίσκος, τὸ ὄ ρ ι ο ν.
δεικνύων τὸν ἀριθμὸν τοῦ σταδίου. Σ τ ᾶ δ ι ο ν εἶνε
τὰ χίλια μέτρα.

Καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν οἱ ἀρχαῖοι ἀνίδρουν κατὰ τὰς
ὁδοὺς τοιαῦτα ὄρια, τοὺς Ἑρμᾶς, στήλας τετραγώνους
ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐχούσας κεφαλὴν Ἑρμοῦ ἐπὶ τῆς
κορυφῆς. Ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτῶν ὄψεως ἦτο γεγραμμένον
γνωμικὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὁ ἀριθμὸς τῶν στα-
δίων. Ἡ θεὰ τῶν Ἑρμῶν τούτων ἔτερεπε καὶ ἐδίδασκε
τοὺς διαβάτας.

Τὸ μέρος τῶν ὁδῶν, τὸ ὁποῖον διακόπτει ρύαξ ἢ χεί-
μαρρος ἢ ποταμός, διαβαίνομεν διὰ γ ε φ ὕ ρ α ς.

Ἄνωθεν ρύακος κατασκευάζουσι συνήθως γέφυραν
ξυλίνην μὲν, ἀλλὰ στερεάν· ἄνωθεν ὁμως χειμάρρων ἢ
ποταμῶν κτίζουσι λιθίνας γεφύρας.

Ἡ λιθίνη γέφυρα στηρίζεται ἐπὶ τόξων. Τὰ τόξα στη-
ρίζονται ἐπὶ λιθίνων ποδῶν, ἰσχυρῶν καὶ παχέων, οἱ ὁποῖοι
βυθίζονται ἐντὸς τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ.

Τὸν χειμῶνα κατέρχεται ὠγκωμένος ὁ ποταμός καὶ ὀρ-
μητικὸς ζητεῖ νὰ παρασύρῃ τὴν γέφυραν. Ἀλλὰ ματαίως·
εἶναι ἀκλόνητοι τῆς γεφύρας οἱ πόδες καὶ καταφρονοῦσι
τοῦ ποταμοῦ τὴν μανίαν.

Τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν ὁδῶν καὶ τῶν γεφυ-
ρῶν ὀρίζουσιν οἱ μ η χ α ν ι κ ο ἰ.

*Αναγν. Δίπλα Δ. Ἐκδοσις Ε' 1922

Ἐνίοτε ρίπτουσι κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν σωρούς χαλί-
κων, τὰ σ κ ί ρ ρ α, καὶ σωρούς χόματος. Δι' αὐτῶν
οἱ ἐργάται θὰ γεμίσωσιν, ὅσα κοιλώματα ἔχουσιν ἀνοί-
ξει τῶν ἀμαξῶν οἱ τροχοί, ἢ θὰ ἐπισκευάσωσιν ὅτι κατέ-
στρεψαν αἱ βροχαί.

Κατὰ χίλια μέτρα ὀρθοῦται στυλίσκος, τὸ ὄ ρ ι ο ν.
δεικνύων τὸν ἀριθμὸν τοῦ σταδίου. Σ τ ἄ δ ι ο ν εἶνε
τὰ χίλια μέτρα.

Καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν οἱ ἀρχαῖοι ἀνίδρουν κατὰ τὰς
ὁδοὺς τοιαῦτα ὄρια, τοὺς Ἑρμᾶς, στήλας τετραγώνους
ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐχούσας κεφαλὴν Ἑρμοῦ ἐπὶ τῆς
κορυφῆς. Ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτῶν ὄψεως ἦτο γεγραμμένον
γνωμικὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὁ ἀριθμὸς τῶν στα-
δίων. Ἡ θεὰ τῶν Ἑρμῶν τούτων ἔτερεπε καὶ ἐδίδασκε
τοὺς διαβάτας.

Τὸ μέρος τῶν ὁδῶν, τὸ ὁποῖον διακόπτει ρύαξ ἢ χεί-
μαρρος ἢ ποταμός, διαβαίνομεν διὰ γ ε φ ὕ ρ α ς.

Ἄνωθεν ρύακος κατασκευάζουσι συνήθως γέφυραν
ξυλίην μὲν, ἀλλὰ στερεάν· ἄνωθεν ὁμως χειμάρρων ἢ
ποταμῶν κτίζουσι λιθίνας γεφύρας.

Ἡ λιθίνη γέφυρα στηρίζεται ἐπὶ τόξων. Τὰ τόξα στη-
ρίζονται ἐπὶ λιθίνων ποδῶν, ἰσχυρῶν καὶ παχέων, οἱ ὁποῖοι
βυθίζονται ἐντὸς τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ.

Τὸν χειμῶνα κατέρχεται ὠγκωμένος ὁ ποταμός καὶ ὀρ-
μητικὸς ζητεῖ νὰ παρασύρῃ τὴν γέφυραν. Ἀλλὰ ματαίως·
εἶναι ἀκλόνητοι τῆς γεφύρας οἱ πόδες καὶ καταφρονοῦσι
τοῦ ποταμοῦ τὴν μανίαν.

Τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν ὁδῶν καὶ τῶν γεφυ-
ρῶν ὀρίζουσιν οἱ μ η χ α ν ι κ ο ἰ.

*Αναγν. Δίπλα Δ. Ἐκδοσις: Ε' 1922

στερον διὰ διττόχων ἀμαξίων, τὰ ὅποια σύρει μόνον εἰς ἵππος, διὰ τετρατόχων ἀμαξίων, τὰ ὅποια σύρουσι συνήθως δύο ἵπποι, καὶ διὰ τετρατόχων ἀμαξίων, τὰς ὁποίας σύρουσιν εἰς ἢ δύο ἵπποι.

Εἰς τὰς πόλεις ὑπάρχει τάξις ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπαγγέλλονται τὴν μεταφορὰν βαρέων πραγμάτων ἐπὶ τῶν νότων αὐτῶν. Εἶναι σκληρὸν νὰ καταπονῆ οὕτως ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν τὸ σῶμα. Διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλῶν αἰώνων οἱ ἄνθρωποι, ἵνα μὴ καταπονῶνται πολὺ κατὰ τὴν μεταφορὰν βαρέων πραγμάτων, μεταχειρίζονται τὴν χεῖρα ἀμαξίαν.

---

§ 6. Ὁ ἵππος.

Ἐκ πάντων τῶν κατοικιδίων ζώων τὸ ὠραιότατον καὶ ὑψηροτάτον εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὁ ἵππος.

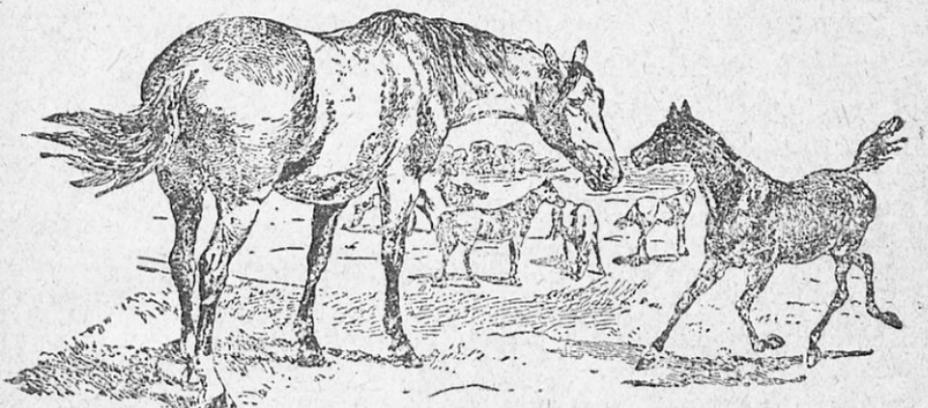
Ὁ ἵππος ἔνεκα τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ δυνάμεως, τῆς ταχύτητος, τῆς ἀντοχῆς εἰς τοὺς κόπους, τῆς νοημοσύνης, τῆς φυσικῆς εὐπειθείας καὶ τοῦ ἠλίου χαρακτῆρος αὐτοῦ κατέστη ὁ πειθῆμιος βοηθὸς τοῦ γεωργοῦ, τοῦ βιομηχάνου, τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἐμπόρου, οἵτινες χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸν εἰς ἔλξεις, φορτώσεις καὶ πρὸς ἵππασίαν.

Πρὸς τούτοις ἔνεκα τῆς φιλοτιμίας, τῆς τόλμης καὶ τῆς ἀφοβίας αὐτοῦ κατέστη ὁ ἵππος καὶ ὁ ἄριστος συμπολεμιστὴς τοῦ ἀνθρώπου ἐν ταῖς μάχαις.

Ἴππων ὑπάρχουσι διάφορα γένη, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει ἰδιαίτερα σωματικὰ καὶ πνευματικὰ χαρα-

Ἀναγν. Δάλλα Δ. Ἐκδόσις Β. 1922.

κτηριστικά και διὰ τούτο εἶναι καταλληλότερον πρὸς ἓν εἶδος ἐργασίας.

Ὁ ἵππος τρώγει κοκκώδεις καρπούς και ἰδία κριθὴν και βρόμην, ἄχυρα, τριφύλλιον και ἄλλα ἄγρια τρυφερά χόρτα και κατὰ προτίμησιν τοὺς στάχεις αὐτῶν. ἀγαπᾷ δὲ νὰ πίνη ὕδωρ καθαρόν.

Ὁ ἵππος ζῆ 25 ἕως 30 ἔτη.

Ὁ θῆλυς ἵππος, ἢ φορβάς, ἐγκυμονεῖ ἐπὶ 11 μῆνας και τίκει συνήθως ἓνα πῶλον και ἴσπανίως δύο.

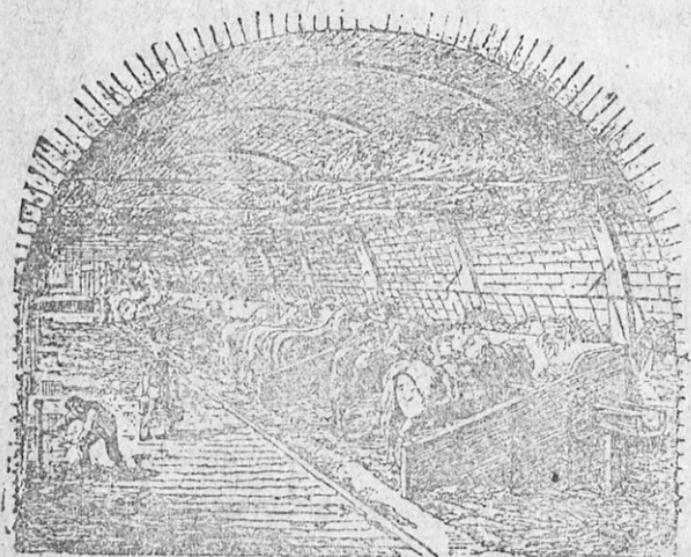
Πρὸς διατήρησιν τῶν ἵππων ἐν καιρῷ ψύχους οἱ ἄνθρωποι κατασκευάζουσι στάβλους, ἰ π π ο σ τ ἄ σ ι α.

Παρ' ἡμῖν και ἐν γένει εἰς τὰ μεσημβρινὰ κλίματα τὰ ἵπποστάσια ἀναπληροῦνται δι' ἀπλῶν καλαμοπλέκτων καλυβῶν.

Ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ και ἀλλαχοῦ οἱ βλαχοποιμένες, ὅπως προστατεύσωσι τοὺς ἐργατικούς ἵππους αὐτῶν ἐκ τοῦ νυκτερινοῦ ψύχους και τῶν βροχῶν, καλύπτουσιν αὐτοὺς μόνον διὰ χονδροῦ μαλλίνου ὑφάσματος.

Ἄναγν. Δάλλα Δ. Ἐκδοσις Ε., 1922

Τὸ ἔδαφος τῶν ἵπποστασίων πρέπει νὰ κατασκευάζηται ὀλίγον ἐπικλινές, ἵνα ἐκφεύγῃσι τὰ οὖρα τῶν ζώων, προσέτι δὲ ἐξ ὑλικοῦ ἀδιαπεράστου ὑπὸ τῶν οὖρων, οἷον ἐκ πλακῶν ἢ ὀπτῶν πλίνθων, τῶν ὁποίων οἱ ἄρμοι νὰ φράσσωνται καλῶς διὰ θηραϊκῆς γῆς ἢ ὑδραυλικῆς ἀσβέστου.

Ἐν τῷ στάβλῳ ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν ἵππων πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ κοιμῶνται οὗτοι ἀναπαυτικῶς καὶ νὰ μὴ κλέπτοσι τὴν τροφήν ἀλλήλων.

Πρωτίστη φροντίς παντὸς ἵπποτρόφου εἶναι νὰ διατηρῇ στάβλον καθαρὸν, νὰ ἀερίξῃ αὐτὸν τακτικῶς καὶ νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ἵππους τροφήν ὑγιεινὴν καὶ καθαρὸν ὕδωρ.

Ἐσαύτως ἀπαραίτητα εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἵππων εἶναι ὁ καθημερινὸς καθαρισμὸς αὐτῶν, ὁ δὲ ἔλαιου ψεκασμὸς

Ἄναγν Δάλλα Δ. Ἐκδόσις Ε. 1322.

τῆς ἔδρας καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὴν χώρου πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐντόμων καὶ τὰ λουτρά εἰς μέρη παραθαλάσσια ἢ παραποτάμια.

Αἱ ὄπλαὶ τῶν ἵππων προφυλάσσονται ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους διὰ τῶν πετάλων, τὰ ὅποια ἐφαρμόζει ὁ πεταλωτὴς εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ὀπλῆς αὐτῶν.

Οἱ ἵπποι ὑπόκεινται εἰς πολλὰς ἀσθενείας ὁμοίας περιπίου πρὸς τὰς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ τούτων ἡ νόσος μάλιστα εἶναι ἀνίατος καὶ κολλητική. Διὰ τοῦτο οἱ ἵπποι οἱ πάσχοντες ἐκ τῆς νόσου τούτης πρέπει νὰ φονεύονται, ἵνα οὕτως ἐμποδισθῇ ἡ μετάδοσις τῆς νόσου εἰς ἄλλους ἵππους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ ἵπποτροφία εἶναι ὁ ἐπικερδέστερος κλάδος τῆς κτηνοτροφίας ἐν γένει καὶ παρέχει εἰς μὲν τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν πολλὰς ὀφελείας, εἰς δὲ τὴν ἵπποτροφὸν χώραν ἀρχετὸν πλοῦτον καὶ εἰς τὸν στρατὸν ζῶα πολύτιμα ἐν πολέμῳ.

Παρ' ἡμῖν ἡ ἵπποτροφία ἐξασκεῖται ἐν σμικρῇ ὑπὸ ἰδιωτῶν καὶ ὑπὸ νομάδων ποιμένων τῆς Πίνδου καὶ τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος.

Ἐν ἄλλαις ὅμως χώραις ἐξασκεῖται δι' ἐκτεταμένων ἵπποφορβείων, τὰ ὅποια συντηροῦσι διάφοροι ἵππικαὶ ἐταιρεῖαι καὶ αἱ Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν.

Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἵπποτροφίας συντελεῖ πρῶτον τὸ χρῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσάγονται εἰς τὴν χώραν τὰ καλύτερα εἶδη τῶν ἵππων, δεύτερον αἱ διάφοροι ἵππικαὶ ἐκθέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἀπονέμονται βραβεῖα εἰς τοὺς ἀναθρέψαντας τοὺς εὐγενεστέρους καὶ ὠραιότερους ἵππους, καὶ τρίτον οἱ ἵππικοὶ ἀγῶνες, κατὰ τοὺς ὁποίους

Αναγν. δάλλα Δ. Ἐκδοσις Ε. 1922.

θραβεύονται οί τρέφοντες ισχυρούς και ταχείς ἵππους.

Τοιοῦτοι ἵππικοὶ ἀγῶνες τελοῦνται παρ' ἡμῖν κατ' ἔτος ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Λαοῖσσης.

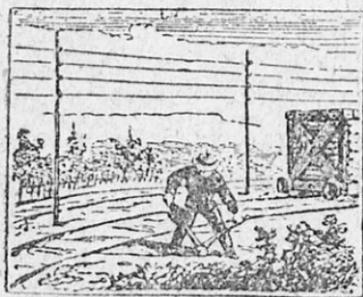
—Σπέπτον πρὸ τοῦ ἔργου. — Κακὸν ἢ ἀκρισία. — Ὅποιος βιάζεται, σκοντάπτει. — Ἄναφτε τὸ λυχνάρι σου. προτοῦ νὰ σ' εὔρη ἢ νύκτα.

---

§ 7. Τί κικὸν προξενεῖ ἡ ἀκνηρία τοῦ Ἰωάννου, κλειδοῦχου ἐνὸς σιδηροδρόμου.

Εἰς ἕκαστον σταθμὸν τῶν σιδηροδρόμων διασταυροῦνται πολλαὶ γραμμαὶ σιδηραὶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις.

Ἐκεῖ συναντῶνται καθ' ὠρισμένας ὥρας ἄμαξαι σιδηροδρομικαί, ἀντιθέτως ἢ πλαγίως ἐρχόμεναι.

Ἄλλ' ἵνα μὴ συγκρούωνται μετατοπίζει ὁ ἐπὶ τούτῳ ἀπάλληλος, ὁ κ λ ε υ δ ο ὕ ο ς, ἐλαφρῶς τὰς σιδηρᾶς γραμμαῖς δι' ἀπλοῦ και ἐνκόλου μηχανήματος, οὕτως ὥστε αἱ δι-

Ἄγαγν. Δάλλα Δ, ἔκδοσις Ε' 1922.

σταυρούμεναι ἄμαξαι διευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀφιστερὰ ἀναλόγως τοῦ δρόμου αὐτῶν.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχε διορισθῆ εἰς τινα σταθμὸν τῶν σιδηροδρόμων τῆς Θεσσαλίας κλειδοῦχος ὁ Ἰωάννης, ἄνθρωπος πολὺ νοθρὸς καὶ φυγόπονος.

Ἦδη ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἦτο ὀκηρὸς.

Δὲν ἠγείρετο πρωτὶ καὶ μετέβαινεν εἰς τὸ σχολεῖον πάντοτε ἀργότερον τῶν ἄλλων.

Ἄλλ' οὔτε καθαρὸς μετέβαινεν οὔτε καὶ παρεσκευασμένος εἰς τὰ μαθήματα.

«Ἐὰν ἀπὸ τῆς παιδικῆς σου ἡλικίας, Ἰωάννη, δὲν συνηθίσῃς νὰ ἐργάζεσαι», ἔλεγεν ὁ διδάσκαλος, δὲν θὰ ἐργάζεσαι καὶ ὡς ἀνὴρ. Καὶ δὲν θὰ προοδεύσῃς ἐν τῇ κοινῶνίᾳ· ἄλλοι φίλεργοὶ καὶ δραστήριοι θὰ σὲ παραγκωνίσωσι. Καὶ ὄχι μόνον σύ, παιδί μου, θὰ γίνῃς δυστυχῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, μεταξὺ τῶν ὁποίων θὰ ζήσῃς, θὰ προξενῆς δυστυχίαν!»

Ὁ Ἰωάννης ὅμως δὲν ἤκουε τὰς συμβουλὰς τοῦ διδασκάλου καὶ οὔτε γράμματα ἔμαθεν, οὔτε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀπέκτησε.

Κατῶρθωσε βραδύτερον νὰ διορισθῆ κλειδοῦχος εἰς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ νὰ ἐργάζηται τὰς πρώτας ἡμέρας δραστηριώτερον κάπως, οὕτως ὥστε καὶ οἱ ἀνώτεροι αὐτοῦ νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἦτο ὑπάλληλος χρήσιμος.

Ἄλλ' ἡ ὀκηρία εἶνε κακὸν ὀλέθριον· δὲν ἀφίνει τὸ θυμὸν αὐτῆς εὐκόλως καὶ παραλύει τὰ μέλη αὐτοῦ.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ μένῃ ἄγρυπνος παρὰ τὴν γραμμὴν, καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον νὰ διέλθωσιν ἀντιθέ-

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ ΔΑΛΛΑ Δ' ΤΑΞΙΣ 2

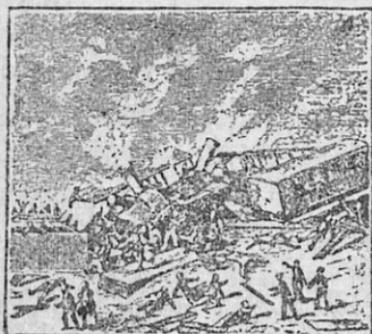
Ἄναγν. Δέλλα Δ. Ἔκδοσις Ε. 1922.

τως δύο σιδηροδρομικαὶ ἄμαξαι, ἦτο ἐξηπλωμένος ἐκ νο-
θρότητας ἐν τῷ σταθμῷ.

Ἀκούει τὰς μηχανὰς τῶν ἐρχομένων ἄμαξοστοιχιῶν
νὰ συρίζωσι μακρόθεν καὶ ἐξέρχεται βραδέως μεταβαίνων
εἰς τὸ καθῆκον.

Ἄλλ' ἦτο ἀργά. Δὲν εἶχον μετακινήσῃ τὴν ὀρισμένην
στιγμὴν αἱ γραμμαὶ καὶ αἱ ἄμαξοστοιχίαι μετὰ μεγίστης
ταχύτητος ἐρχόμεναι κατ' ἀλλήλων συνεκρούσθησαν μεθ'
ὀρμῆς φοβεραῆς!

Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθε φρικῶδες. Αἱ μὲν πρῶται ἄμα-
ξαι ἐτινάχθησαν ἔξω τῆς τροχιάς αὐτῶν εἰς μυρία τεμά-

χια, αἱ δὲ τελευταῖαι ἀνετράπησαν ἐκτροχιασθεῖσαι. Οἱ
πλείστοι τῶν ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων ἐφονεύθησαν καὶ ἄλλοι
ἐπληγώθησαν.

Φρικῶδες θέαμα! Εἰς τὴν ἡσυχον ἐκείνην θέσιν, ἔνθα
μέχρι τοῦδε ἠκούετο μόνον ὁ ψίθυρος τοῦ ἀπαλοῦ ἀνέμου,
ἠκούοντο θρηνοὶ καὶ στεναγμοί.

Ἡ ζωὴ τοσούτων ἀνθρώπων καὶ μετ' αὐτῆς ἡ εὐτυχία
Ἄναγν. Δάλλα Δ.' Ἐκδόσις Ε.' 1922.

καὶ ἡ χαρὰ ἑκατοντάδων οἰκογενειῶν ἠφανίσθησαν διὰ παντὸς ἕνεκα τῆς ὀκηρίας ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου.

Καὶ ἐτιμωρήθη μὲν ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος ὀκηρὸς αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐνεκλείσθη ἐν ταῖς φυλακαῖς, ἀλλ' ἡ συμφορὰ, τὴν ὁποίαν προὔξηνεν, ἦτο ἀνεπανόρθωτος.

Τὰ μικρὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα περιέμενον τοὺς γονεῖς, καὶ αἱ γυναῖκες καὶ αἱ ἀδελφαί, αἵτινες περιέμενον τοὺς ἀνδρας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, ἔκλαυσαν καὶ ἐφόρεσαν μαῦρα !

Παρήλθεν ἕκτοτε χρόνος πολὺς. Ὅσακις δὲ ἐνθυμοῦνται τὸ δυστύχημα αὐτῶν, καταρῶνται τὸν ὀκηρὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον.

Κατὰρα εἰς τὴν ὀκηρίαν

**8. Διὰ τίνος ἄλλου μέσου γίνεται ἡ συγχωνωρία
καὶ ἡ μεταφορὰ κατὰ ξηρὰν
γ'. Ὁ σιδηρόδρομος.**

Τὸ εὐκολώτερον, ταχύτερον καὶ οἰκονομικώτερον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου μεταφέρονται κατὰ ξηρὰν εἰς ἀποστάσεις μεγάλας ἄνθρωποι καὶ πράγματα πολλὰ καὶ βαρέα, εἶναι ὁ σιδηρόδρομος.

Ὁ σιδηρόδρομος κινεῖται ἐπὶ σιδηρῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἀμαξιτάς.

Κατὰ τὸ πλάτος τῆς τοιαύτης ὁδοῦ ἔχουσι στρωθῆ ἔξυλιναι ράβδοι καθ' ὠρισμένας ἀποστάσεις· ἄνωθεν δὲ τῶν ράβδων τούτων καὶ κατὰ μῆκος, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ

Ἀναγν. Δέλιλα Δ' Ἔκδοσις Ε' 1922

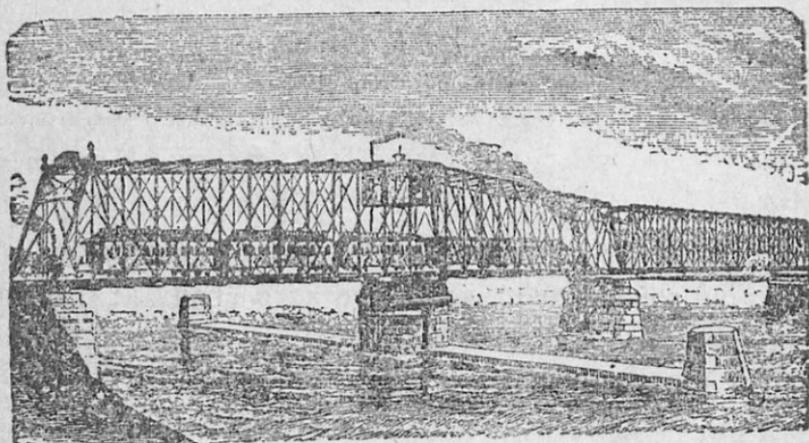
ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἄκρου αὐτῶν, ἔχουσι στρωθῆ ῥάβδοι σιδηραῖ. Ἐπὶ τούτων διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

Ὅσακις τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος, διακόπτεται ὑπὸ χειμάρρου ἢ ποταμοῦ, τότε ἐπ' αὐτῶν κατασκευάζεται σιδηρᾶ γέφυρα. Ἐπ' αὐτῆς στρώνεται σιδηρᾶ ὁδὸς, ἐπὶ τῆς ὁ-

ποίας διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

Ὁ σιδηρόδρομος κινεῖται συνήθως διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ, ἣτις ἀναπτύσσεται ἐν ἰδιαιτέρῳ μηχανῇ, ἣ ὁποία οὕτω δύναται νὰ σύρῃ πολλὰς ἀμάξας.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ ἀμαξαι, αἱ κινούμεναι ὑπὸ τῆς αὐτῆς μηχανῆς, ἀποτελοῦσι τὴν ἀμαξοστοιχείαν.

Μία ἀτμομηχανὴ δύναται νὰ κινῇ μὲ ταχύτητα ἐξή-

Ἐναγγ. Δάλλα Δ. Ἐκδόσις Ε' 1922.

κοντα χιλιομέτρων καθ' ὄραν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἄμαξας.

Σήμερον αἱ σιδηροδρομικαὶ ἄμαξαι διασχίζουν τὰς πεπολιτισμένας χώρας καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις ἐπὶ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μεγάλης ἐκτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελοῦσι διάφορα συμπλέγματα.

Τὸ μῆκος καὶ ἡ πυκνότης τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μαρτυρεῖ τρανῶς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐκάστης χώρας.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ ἄμαξαι ἐκτεταμένων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν περιέχουσιν ἐκτὸς τῆς θέσεως τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἐστιατόρια καὶ κοιτῶνας, διὰ τῶν ὁποίων παρέχουσιν εἰς τοὺς ταξιδεύοντας πᾶσαν εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν.

Οἱ σιδηρόδρομοι, οἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, καλοῦνται ἐ μ π ο ρ ι κ ο ῖ. Ἡ δὲ ταχύτης αὐτῶν εἶνε μικροτέρα καὶ αἱ ἄμαξαι βαρύτεραι.

Πλὴν τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητήριος δύναμις τῶν σιδηροδρόμων χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ ἠλεκτρισμός.

Οἱ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ κινούμενοι σιδηρόδρομοι καλοῦνται ἠ λ ε κ τ ρ ι κ ο ῖ καὶ εἶνε ἐν χρήσει εἰς πλείστας Εὐρωπαϊκὰς καὶ ἄλλων χωρῶν πόλεις.

Ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν οἱ σιδηρόδρομοι Ἀθηνῶν — Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν — Φαλήρου κινοῦνται δι' ἠλεκτρισμοῦ.

Αἱ κυριώτεροι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ παρ' ἡμῖν εἶναι : ἡ γραμμὴ Ἀθηνῶν — Πειραιῶς, ἡ τῶν σιδηροδρόμων Ἀττικῆς, ἣτις συνδέει τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τινων προαστείων αὐτῆς καὶ ἄλλων κομποπόλεων καὶ χω-

Ανεγν. Δέλλα Δ. Ἐκδοσις Ε. 1922

ρίων τῆς Ἀττικῆς καὶ καταλήγει εἰς Λαύρειον, ἢ γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Πελοποννήσου, ἢ γραμμὴ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων, ἢ γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Λαρίσσης, ἢ ἀπὸ Μεσολογγίου εἰς Ἀργίσιον καὶ τέλος ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος Διακοφτοῦ — Καλαβρύτων.

Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ πρόσοδοι τοῦ κράτους ἀυξάνουσι, καὶ ἄλλαι γραμμαὶ κατασκευάζονται καὶ οὕτω πολλαπλασιάζονται ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν τὰ ἐκ τῆς συγκοινωνίας ἀγαθὰ, διότι διὰ τῶν σιδηροδρόμων κατὰ ξηρὰν καὶ τῶν ἰστιοφόρων καὶ τῶν ἀτμοπλοίων κατὰ θάλασσαν ἐξυπηρετοῦνται τελείως ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία, ἅτινα εἶναι πηγὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς προόδου πάσης χώρας.

---

§ 9. Πῶς δύναται τὸ παιδίον νὰ ταξειδεύσῃ ἀπὸ τώρα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα

Ὅταν γίνῃ τὸ παιδίον ἀνὴρ, θὰ ταξειδεύσῃ ἀνὰ τὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος.

Θὰ ἐπισκεφθῇ πόλεις ἀγμαιῆς καὶ χωρία εὐτυχή.

Θὰ διαπλεύσῃ τὰς κυανᾶς θαλάσσας τῆς ὠραίας πατρίδος καὶ θ' ἀναβῇ τὰ κατάφυτα ὄρη αὐτῆς.

Θ' ἀναπαυθῇ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων αὐτῶν καὶ θ' ἀκούσῃ ἄνωθεν τὸ εὐθυμον ἄσμα τῶν πτηνῶν.

Θὰ φαιδρυνθῇ ἐκ τοῦ παραρρέοντος ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἀναβλύζει δροσερὸν ἐκ τῶν χαριτωμένων πηγῶν.

'Αναγν. Δέλλα Δ,' Ἐκδόσις Ε,' 1922.

Θὰ διέλθη τὰς πρασίνοὺς πεδιάδας καὶ θὰ κατοπτρι-
σθῆ εἰς τὰς ἡρέμους αὐτῶν λίμνας.

Ποσάκις θὰ δροσίωσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οἱ ἀπαλοὶ
ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι πνέουσιν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον!

Τότε τὸ παιδίον θὰ γνωρίσῃ τὴν Ἑλλάδα!

Ἡ Ἑλλὰς — ἔμαθεν — εἶναι χώρα ἱερά· ἐν αὐτῇ κα-
τώκουν ἄλλοτε ὄχι ἄνθρωποι, ἀλλὰ θεοὶ καὶ ἡμίθεοι.

Εἶνε χώρα ἔνδοξος· ἐκόστη σπιθαμὴ τοῦ ἐδάφους αὐ-
τῆς ὑπενθυμίζει εἰς ἡμᾶς καὶ ἐν ἔνδοξον γεγονός.

Εἶναι ἡ χώρα, τῆς ὁποίας τὰ τέκνα ἠγάπησαν τὴν ἐ-
λευθερίαν καὶ διεκρίθησαν διὰ τὴν φιλοπατρίαν· ἀπὸ χι-
λιάδων ἐτῶν χάριν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας ζυ-
μώνεται τὸ χῶμα αὐτῆς δι' αἵματος ἑλληνικοῦ.

Εἶνε ἡ χώρα τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐ-
πιστημῶν· τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος ἐφώτισεν ὅλον τὸν κό-
σμον καὶ ἡ γλυκυτάτη αὐτῆς γλῶσσα ἐστερέωσε τὸν χρι-
στιανισμόν.

Τὸ παιδίον ἀγαπᾷ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν ἠύλόγησεν
ὁ Θεός!

Ἄλλὰ τώρα εἶναι μικρόν. Νὰ ταξειδεύσῃ δὲν δύνα-
ται· δύναται ὅμως νὰ μάθῃ.

Λοιπὸν διὰ τοῦ δακτύλου ἐπὶ τοῦ χάρτου, ὁ ὅποιος
στολίζει τοῦ σχολείου τὸν τοῖχον, θὰ ταξειδεύσῃ εἰς ὅλα
ταῦτα τὰ μέρη.

§ 10. Ἡ Θεσσαλία.

Πρὸν βορρᾶν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ἐλευθέρως ἡμῶν χώρας ἀπλοῦται πεδιάς ἀπέραντος. Παχεῖς βῶλον χώματος καλύπτουσιν αὐτήν. Εἶναι ἡ Θεσσαλία.

Ἐάν τις σταθῆ ἔν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος καὶ περιφέρῃ

κύκλῳ τὸ βλέμμα, θὰ ἴδῃ φωτεινὴν στεφάνην νὰ περιβάλλῃ αὐτήν. Εἶναι τὰ δασώδη τῆς Θεσσαλίας βουνά.

Ἐάν τις σταθῆ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος καὶ περιφέρῃ ἄνω, ὡς πτηνόν, ὑψηλὰ, θὰ ἴδῃ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ θέαμα τερπνόν.

Ἐανθὸς ποταμός, ὁ Πηνειὸς, διαρρέει τὴν πεδιάδα ὡς φλέψ μακροτάτη καὶ παραπόταμοι αὐτοῦ διευθύνονται καθ' ὅλα τὰ μέρη.

Ὡς κάτοπτρα στίλβουσι τὰ διαυγῆ ὕδατα τῶν λιμνῶν.

Ἀναγν. Δάλλα Δ. Ἐκδοσις Ε. 1922.

Πόλεις ἀκμαῖαι ἀπλώνονται καὶ χαριτωμένα χωρία προβάλλουσι μεταξὺ τῶν δένδρων τῶν ὄρεων.

Κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἡ πεδιάς χρυσιζει ἐκ τοῦ πρασίνου χρώματος τῶν σπαρτῶν.

Ἄνεμοι δροσεροὶ κινουῦσιν αὐτὰ, ὅπως τὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Ἄπὸ πρωῒας μέχρι νυκτὸς διασχίζει τὴν πεδιάδα συρρίζουσα ἡ ἀτμομηχανὴ τῶν σιδηροδρόμων, ἀνυψοῦσα τολύπας καπνοῦ.

Ἡ Θεσσαλία εἶναι ὡραία χώρα!

---

§ 11. Τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας.

Τὸ πράσινον Πήλιον κλείει ἐξ ἀνατολῶν τὸν Παγασητικὸν κόλπον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ ἀπίου.

Τοῦ Πηλίου τὴν κορυφὴν καὶ τὰς κλιτῦς καλύπτουσι δάση μεγάλα καὶ ὕδατα δροσερὰ καταρρέουσιν ἀπ' αὐτοῦ.

Ἐν μέσῳ δένδρων ὀπωροφόρων φαίνονται ὡς ἐσπαρμένα τὰ εἴκοσι τέσσαρα αὐτοῦ χωρία μετὰ τῶν κομφῶν καὶ λευκῶν αὐτῶν οἰκιῶν.

Βουνὸν ταπεινότερον συνδέει τὸ Πήλιον μετὰ τῆς Ὀσσης.

Ἡ Ὀσσα εἶναι ἀπότομον ὄρος. Τὰς κορυφὰς αὐτῆς τὰς κλιτῦς καὶ τὰς βαθείας χαράδρας καλύπτουσι δάση πυκνά.

Ἀγαπῶν. Δάλλια Δ'. Ἐκδόσις Ε'. 1922

Ἀπὸ τῆς Ὀσσης ἀποτόμως χωρίζεται ὑψηλὸν καὶ πολυκόρυφον ὄρος, ὁ Ὀλυμπος.

Μέγιστα ἐκτάσεις τῶν ὑπωρειῶν αὐτοῦ εἶνε δασώδεις, ἄλλαι δὲ παρουσιάζονται γυμναὶ καὶ ἀπότομοι.

Τὰς πλευρὰς αὐλακώνουν ὕδατα, καταρρέοντα ὀρητικῶς καὶ μετὰ κρότον, καὶ τὰς κορυφὰς καλύπτουσι χιόνες, λάμπουσαι ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.

Ὁ Ὀλυμπος εἶνε θεῖον ὄρος. Πρὸ χιλιάδων ἐτῶν οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπίστευον, ὅτι ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων αὐτοῦ κορυφῶν κατὰκουν οἱ θεοί, οἱ προστάται τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς πατρίδος.

Παρθλθον ἔκτοτε χιλιάδες ἐτῶν· ἀλλ' ἡ δόξα δὲν ἐγκατέλιπε τὸ μεγαλοπρεπὲς ὄρος. Κατὰ τοὺς μαύρους χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐπάτουν οἱ Τοῦρκοι τὸ ἔδαφος καὶ τῆς σήμερον ἐλευθέρης Ἑλλάδος, μόνος ὁ Ὀλυμπος ἔμενεν ἐλεύθερος. Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ κορυφῶν ἐκυμάτιζεν ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας καὶ διημέρευον παρὰ τὰς δροσερὰς αὐτοῦ πηγὰς οἱ ἀρματολοὶ καὶ οἱ κλέφται.

Ὁλος ὁ Ὀλυμπος εἶναι σήμερον ἐλεύθερος. Τὸ πλεῖστον αὐτοῦ ἐκτείνεται εἰς τὴν ὠραιότεραν χώραν τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος, τὴν Μακεδονίαν, τὴν ὁποίαν συνδέει ὡς κρίκος μετὰ τῆς Θεσσαλίας.

Ἐκεῖ, εἰς τὰ βόρεια τῆς Θεσσαλίας, ὑψοῦνται ὡς τεῖχος τὰ Καμβούνια. Ὁπισθεν αὐτῶν ἄρχεται ἐκτεινομένη ἡ μεγάλη χώρα, ἡ περικαλλῆς Μακεδονία.

Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κατέρχεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.
Ἀναγν. Δάλλα Δ. Ἐκδοσις Ε., 1922.

τον ἢ Πίνδος μετὰ τῶν ὑψηλῶν καὶ προνονωτῶν κορυφῶν αὐτῆς. Ὡς μεσότοιχον χωρίζει δύο ἀδελφᾶς χώρας, τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἑπειρον.

Ἡ δασώδης Ὀθρυς περικλείει τὴν χώραν ἐκ νότου.

Ὅπως χρυσῆ δακτυλίου στεφάνη περιβάλλει πολύτιμον λίθον, οὕτω καὶ τὰ ὄρη ταῦτα περικλείουσι τὴν πολύτιμον χώραν, τὴν Θεσσαλίαν.

---

§ 12 Ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν.

Θέλεις νὰ μαγεύσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου ἀπερίγραπτον κάλλος; Θέλεις νὰ χυθῆ εἰς τὰ ὄτα σου μουσικὴ γλυκυτάτη; Νὰ διέλθῃς τὰ Τέμπη!

Ἡ καρδιά σου τότε ἐκ τῆς χαρᾶς θὰ σκιρτήσῃ καὶ τὰ χεῖλη σου θὰ ψάλωσιν ὕμνον πρὸς τὸ κάλλος τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος.

Ἄριστερά σου ὑψοῦνται ἀπότομοι τοῦ Ὀλύμπου οἱ θράχοι καὶ δεξιὰ αἱ κλιτύες τῆς Ὀσσης.

Μεταξὺ αὐτῶν σχηματίζεται ἡ στενὴ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Πηνειὸς ποταμὸς.

Ἵνα διέλθῃς αὐτὴν μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας, θὰ περιπατῆς δύο σχεδὸν ὥρας. Τόσον εἶνε μακρὰ !

* Δγαγν. Δάλλα Δ, ' Ἐκδοσις Ε' 1922.

"Αναγν Δάλλα Δ." Έκδοσις Ε. 1922.

Μία μόνη ὁδὸς ἄγει ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης καὶ αὕτη εἶναι ἐπὶ τῆς Ὀσσης. Ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀπέναντι, οὐδεμία δίοδος ὑπάρχει, διότι αἱ ὑπὸ ῥεῖαι αὐτοῦ εἶνε ἀπότομοι.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης λοιπὸν προχώρει.

Καθ' ὃν χρόνον βαδίζεις, ὑψοῦνται τὰ δύο ὄρη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σου· νομίζεις, ὅτι θεία δύναμις διεχώρισεν αὐτά.

Μετὰ δυσκολίας δύνασαι νὰ διακρίνης τὰς κορυφὰς αὐτῶν· τόσον ὑψηλαὶ εἶναι.

Ἐπὶ τοὺς πόδας σου ἤρεμος ὁ Πηνειὸς κυλίνει τὰ ρεῦματα αὐτοῦ ὑπὸ παχεῖαν σιάν, τὴν ὁποῖαν ἀπλώνουσιν αἱ πλατανόφυτοι ὄχθαι.

Ἀριστερόθεν, εἰς τὰς κρημνώδεις πλευρὰς τοῦ Ὀλύμπου, εἶνε ἐρριζωμένα ὑψηλὰ καὶ καταπράσινα δένδρα, τὰ ὁποῖα ποικίλλει ὁ κισσὸς, ἀναρριχώμενος ὡς ἡμερὸς κληματὶς.

Διὰ μέσου αὐτῶν καταρρέουσι κελαρύζοντα ὕδατα.

Δεξιόθεν αἱ κλιτύες τῆς Ὀσσης εἶνε καταπράσινοι· Εὐωδιάζει ἐδῶ ἡ δάφνη, ἡ μυρσίνη καὶ ἡ λύγος.

Καὶ διὰ μέσου τῶν φυτῶν τούτων καταρρέουσι ρυάκια διαυγῆ· νομίζεις, ὅτι εἶνε ἀργυρᾶ νήματα.

Ἀπὸ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους οἱ βράχοι μόλις φαίνονται· σκεπάζουσιν αὐτοὺς τὰ χλωρὰ φύλλα τοῦ κισσοῦ καὶ ἄλλων φυτῶν.

Κατὰ τὴν πορείαν δὲν αἰσθάνεσαι κόπον.

Ἀναγν. Δάλλα Δ. Ἐκδόσις Ε. 1922.

Ἄετος

Σπίνος

Νυκτερίς

Ἄηδων

Ἀναγν. Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Ε'. 1922.

Βαδίζεις μέχρι τοῦ πέρατος τῆς κοιλάδος πάντοτε ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν τῶν δρυῶν καὶ τῶν πρίνων, τῶν πλατάνων καὶ τῶν ἰτεῶν.

Τοὺς ὀφθαλμούς σου θέλγει ἡ ποικιλία τοῦ πρασίνου χρώματος.

Τὰ ὦτά σου τέρπει τὸ κελάρυσμα τῶν κρυσταλλίνων ὑδάτων καὶ σὲ συνοδεύει ἡ μουσικὴ τῶν εὐθύμων πτηνῶν. Ἐδῶ ψάλλει γλυκέως ἡ ἀηδὼν, ὁ κορυδαλὸς ἐκεῖ καὶ ὁ σπίνος καὶ πέρα ἡ χλωρὸς καὶ ὁ ψάρ.

Ἐφ' ὅσον προχωρεῖς, ἡ μὲν κοιλὰς βαθμηδὸν στενοῦται, ἡ δὲ ὁδὸς ἀναβαίνει ἐπὶ τῆς Ὀσσης καὶ κάτω ὑπὸ τοὺς πόδας σου ἀριστερόθεν φαίνεται ὁ Πηνεῖος νὰ ρεῖ εἰς μέγα βάθος.

Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς ἡ κοιλὰς γίνεται στενωτάτη καὶ τὸ ὕψος τῆς ὁδοῦ μέγιστον.

Ἀντιθέτως ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν ἔξοδον, ἡ μὲν κοιλὰς ἀρχίζει νὰ πλυτύνηται, ἡ δὲ ὁδὸς βαθμηδὸν νὰ καταβαίνει καὶ κάτωθεν ὁ Πηνεῖος νὰ φαίνεται, ὅτι κατ' ὀλίγον προσεγγίζει πρὸς σέ.

Εἶνε τερπνὸν νὰ προχωρήσῃς πρὸς τὸ πέρας. Πλησίον ἐκεῖ ἐν μιᾷ χαοάδρῳ τῆς Ὀσσης σχηματίζεται καταστροφάκης. Μακρόθεν ἀκόμη θ' ἀκούσῃς τὸν κρότον τοῦ καταλίπτοντος ὕδατος.

Ἐκδοσις Ε. 1922.

Ἐὰν ἀναβῆς εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο μέρος, θὰ ἰδῆς νὰ ἐνώνη τὰ ρεύματα αὐτοῦ ὁ Πηνειὸς μετὰ τῶν γλαυκῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης.

Εἶναι ἡ θάλασσα ἐκεῖνη ἡ ὁποία δροσιζει τὸ ἐλευθερωμένον ἔδαφος τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Ὁ ρόχθος τῶν κυμάτων, τὸν ὁποῖον θ' ἀκούσῃς, εἶνε παιὰν διὰ τὰ ἐλευθέρια.

Εὐμορφος εἶνε ἡ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν. Τὸ κάλλος αὐτῆς ἔχουσιν ὅλα τῆς Πατρίδος τὰ μέρη. Καὶ εἶνε ἡ Πατρίς ἡμῶν ἡ ὠραιότερα χώρα τοῦ κόσμου. Ἄς ἀγαπῶμεν μετὰ πόνου αὐτήν, ὅπως ἀγαπῶμεν τὴν μητέρα!

---

§ 13. Ἡ ὀκνηρὰ πεταλοῦδα καὶ ἡ φιλόπονος μέλισσα

Μὲ φτερὰ ζευγαρωμένα, πλουμισμένα, χνουδοτὰ
ὄλ' ἡμέρα ἡ πεταλοῦδα μέσ' ἔς τὸν κήπὸν μας πετᾷ.
ἔς τὰ γαρύφαλλα, ἔς τὰ ρόδα καὶ ἔς τοὺς κήπους τριγυρίζει
κι' ὅλα τ'ἀνθὰ τὰ χαϊδεύει καὶ ὅλα τ'ἀνθὰ τὰ μυρίζει.

Ὅμως ἄμυαλη γυρίζει καὶ ἀσυλλόγιστη πολὺ
καὶ δὲν ἔξερει νὰ ὠφελῆται καὶ δὲν ἔξερει νὰ ὠφελῆ.
Θέλει ἀνώφελη νὰ ζήσῃ καὶ ἔτσι ἀνώφελη πεθαίνει
καὶ ἀπὸ τὴν τρελλὴ ζωὴ τῆς τίποτε δὲν ἀπομένει.

Ἄναγν. Δάλλα Δ. Ἔκδοσις Ε' 1922

Ἄδῃς τὴ μέλισσα, ἵπου ἀνοίγει τὰ φτερά τὰ χνουδωτά,
κόττα τὴν μὲ πόση σκέψη μεσ' ἕ τὸν κῆπὸν μας πετᾷ,
ἕ τὰ γαρύφαλλα, ἕ τὰ ρόδα καὶ ἕ τὸὺς κρῖνους τριγυρίζει
καὶ τὸ μέλι τῶν βυζαίνει κι ὄλ' ἡμέρα θησαυρίζει.

Ἄφησε τὴν πεταλοῦδα μέσ' ἕ τὸν κῆπο νὰ χαζεύη,
μὴ ζηλεύῃς τὴ χαρὰ τῆς, τὴ ζωὴ τῆς τὴν τρελλή.
σὺ τὴ μέλισσα μιμήσου, ἵπου τὸ μέλι τῆς μαζεύει.
κι ὠφελεῖται μοναχὴ τῆς καὶ τὸὺς ἄλλους ὠφελεῖ.

¶ Πῶς ὁ Γεώργιος βλέπει ἕν μελισσοκομεῖον.

α' Πῶς πλησιάζει μίαν κυψέλην.

Ἄ κύριος Εὐστάθιος ἐπεσκέφθη ἕν ἀπόγευμα μετὰ τοῦ
υἱοῦ αὐτοῦ Γεωργίου τὸν φίλον τοῦ κύριον Φίλιππον, ὅ-
στις εἶχεν ἕν ὠραῖον ἀγροκήπιον πλησίον τῶν Μετεώρων.

Ἄ κύριος Φίλιππος ὑπεδέχθη τὸν φίλον καὶ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἕν τῷ κήπῳ, ὅπου εὐρίσκετο κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς
ἐπισκέψεως αὐτῶν.

Ἄ καλὸς ἀγρονόμος ἐδείκνυε μὲ προθυμίαν εἕς τὸὺς ἐ-
πισκέπτας αὐτοῦ τὰ διάφορα μέρη τοῦ κήπου. Ἄ Γεώρ-
γιος δὲν ἐχόρταινε νὰ βλέπῃ τὰ ὠραῖα χρώματα τῶν ἀνθέ-
ων, τὰ ὁποῖα ἐστόλιζον αὐτόν.

Προχωροῦντες ἔφθασαν εἕς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου.

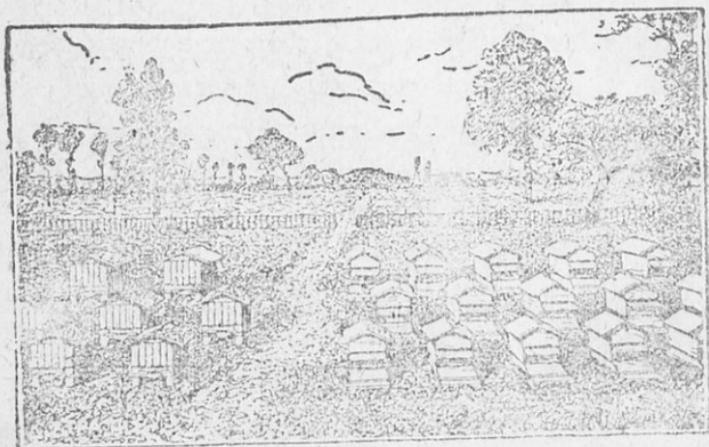
ΑΝΑΓΝ. ΔΑΛΛΑ Δ' ΤΑΞΙΣ

3

Ἄναγν. Δάλλα Δ'. Ἄκδοσις Ε'. 1922.

Ὅπισθεν αὐτοῦ ἐξετείνετο μέγα τετράγωνον περιπεφραγμένον διὰ μεταλλίνου δικτύου, ἐπικλινές καὶ ἐστρωμένον δι' ἄμμου.

Ἐντὸς αὐτοῦ ἐστηρίζοντο ἐπὶ ταπεινῶν βάθρων κιβώτια μικρὰ, ξύλινα, ὁμοιότατα πρὸς οἰκίας κομποτάτας,

ἄνευ παραθύρου, μετὰ ὀροφῆς τριγωνικῆς προεξεχούσης. Εἰς τὴν βάσιν εἶχον ὀπὴν μικρὰν κεχρωσμένην.

«Αἱ κυψέλαι μου!» εἶπεν ὁ ἀγρονόμος.

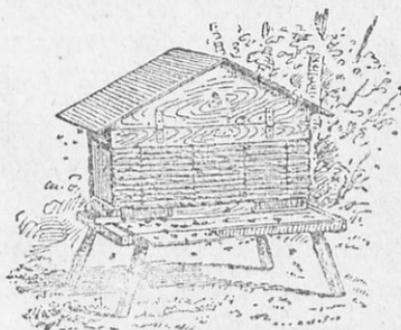
«Τί εὐμορφον θέαμα!», ἀνεφώνησεν ὁ Γεώργιος· πραγματικὴ πόλις, μὲ ὁδοὺς εὐθείας· μόνον ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν φαίνεται».

«Διότι ἐργάζεται, μικρὲ μου φίλε, ἐντὸς τῶν κυψελῶν.»

Εὐθύς ὁ Γεώργιος ἠτοιμάσθη νὰ περιεργασθῇ ἐκ τοῦ πλησίον αὐτὰς.

«Μὴ πλησιάζης!», εἶπεν ὁ κύριος Φίλιππος· αἱ μέλισσες
Ἄναγν. Δέλλα Δ'. Ἐκδόσεις Ε'. 1922.

σαι δὲν εἶνε φιλόξενοι· εἶνε ἄγροισι καὶ ἐπιθετικάι. Εἰς ἐκάστην εἴσοδον μένουσι φρουροὶ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς οὐδένα νὰ πλησιάσῃ. Κεντοῦσι τὸν ἀδιάκριτον ἐπισκέ-

πτην' καὶ τὸ κέντρον αὐτῶν εἶνε ὄπλον ὀδυνηρόν· οὐδὲ τὸν κύριον αὐτῶν ἀνέχονται».

«Καὶ πόθεν προμηθεύεσθε τὰς κυφέλας;», ἠρώτησεν ὁ πατήρ τοῦ Γεωργίου.

«Κατασκευάζω αὐτὰς μόνος. Εἶνε πολὺ εὐχολον πράγμα».

«Ἔχω ἄλλοτε ἴδει κυφέλῃν», εἶπεν ὁ κύριος Εὐστάθιος· «ἦτο ὅμως ἀπλῆ καὶ ἄκοιμφος· τέσσαρες μόνον σανίδες μετὰ καλύμματος ἐσχημάτιζον αὐτήν».

«Αἱ τοιαῦται κυφέλαι εἶνε ἀτελεῖς· γνωρίζω αὐτάς», ἀπεκρίθη ὁ ἄγρονόμος.
«Εἰς τινα μάλιστα μέρη κατασκευάζουσι κυφέλας πλεκτάς ἐκ λύγου μετὰ θολωτοῦ καλύμματος».

«Ἄχ, πῶς ἤθελα, κύριε Φίλιππε», διέκοψεν αὐτὸν ὁ ἄγρονόμος.
*Αναγν. Δάλλα Δ'. Ἔκδοσις Ε'. 1922.

μικρὸς Γεώργιος, «νὰ ἴδω, πῶς εἶνε μέσα ἡ κυψέλη!».

«Ἄμέσως νὰ σοὶ δείξω», εἶπε προθύμως ὁ ἀγρονόμος.

Καὶ ἀμέσως μετέβη καὶ ἔφερε πέπλον λεπτὸν καὶ διαφανῆ, τὸν ὁποῖον ἐκρέμασεν ἀπὸ τοῦ πύλου αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ πέπλου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον, τὸν λαιμὸν καὶ τὸν τράχηλον. Ἐφόρεσεν ἀκολούθως χειρόκτια. Δι' ὁμοίου πέπλου καὶ χειροκτίων ἐκαλύφθη καὶ ὁ κύριος Εὐστάθιος καὶ ὁ μικρὸς Γεώργιος ἀπορῶν.

Ἄλλὰ πρὸς τί αὐτὰ τὰ πράγματα;», ἠρώτησε τὸν ἀγρονόμον ὁ μικρὸς.

«Ἵνα ἀποφύγωμεν τὰ κέντρα τῶν μελισσῶν. Αἱ μέλισσαι, ὅταν ταραχθῶσιν, ὀργίζονται καὶ κεντρίζουσιν ἐκ τῶν κέντρων δ' αὐτῶν, ἂν εἶνε πολλά, ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος».

Ἄκολούθως ἔλαβε μικρὸν μετάλλινον δοχεῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἦναψεν ἀ γ α ρ ι κ ὸ ν.

«Ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἀγαρικοῦ», εἶπεν ὁ κύριος Φίλιππος, «αἱ μέλισσαι ζαλίζονται καὶ δύνασαι τότε νὰ πλησιάσῃς αὐτὰς ἀφόβως.»

β'. Τὲ βλέπει ὁ Γεώργιος ἐντὸς τῆς κυψέλης.

Ἐπλησίασαν μίαν κυψέλην.

Ὁ ἀγρονόμος ἐκτύπησε διὰ μικρᾶς ράβδου συνεχῶς, ἀλλ' ἔλαφρῶς τὴν στέγην αὐτῆς.

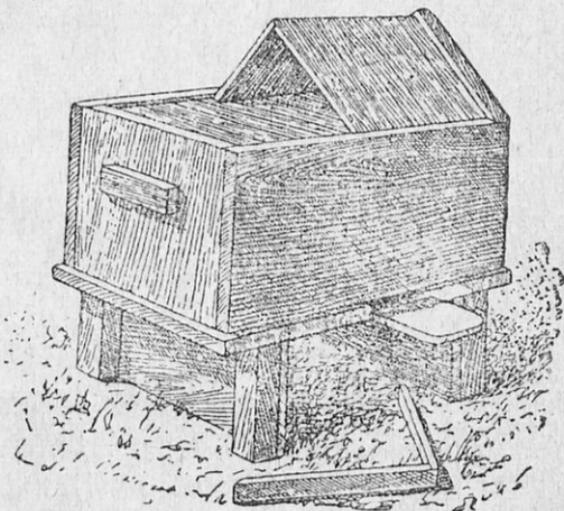
«Τώρα», εἶπε πρὸς τὸν Γεώργιον, «αἱ μέλισσαι φοβοῦνται, μήπως συλήσῃ κανεὶς τὸ μέλι, καὶ προσπαθοῦσι νὰ κρύψωσι τὸ πλεῖστον αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ στομάχου των.

* * * * * γ γ ν ν . Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Η., 1922.

Ὅταν ἔχωσι πλήρη τὸν στόμαχον, γίνονται ὀλιγώτερον ἄγρια.»

Μετὰ ταῦτα ἤνοιξεν ἄνωθεν τὴν κυψέλην, ὅπως ἀνοίγει τις ἐν κιβώτιον ἀμέσως ἀνυψώθησαν αἱ μέλισσαι καὶ πετώσαι πέριξ ἐβόμβουν.

Ὁ Γεώργιος ἔκλυσε καὶ παρετήρησεν ἐντός. Κατ' ἀποστάσεις μικρὰς καὶ ὠρισμένας ἐκρεμῶντο καθέτως τετρα-

γωνα πλαίσια, ἀκίνητα καὶ στηριζόμενα ἄνωθεν. Ὁ κύριος Φίλιππος ἐξήγαγεν εὐκόλως ἐν.

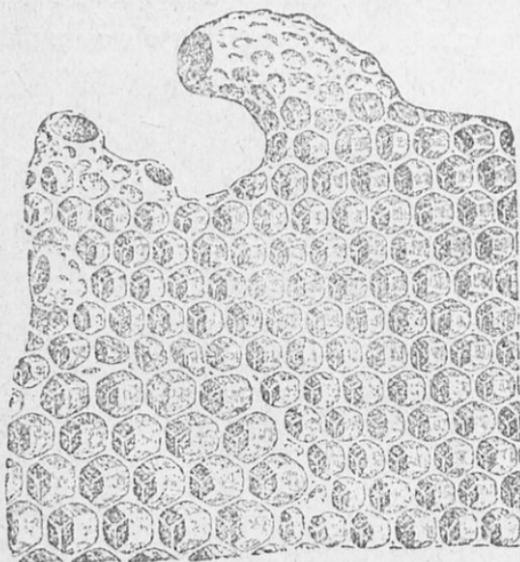
Ἐντός τοῦ τετραγώνου τούτου πλαισίου ἦτο ἐφηρμοσμένη κηρήθρα τεχνητῆ, πλάξ δηληδὴ κηρίνη, λεπτή, ἔχουσα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν πολλὰς χιλιάδας ἐξαγόνων κυττάρων, κ ε λ λ ί ω ν.

Τὰ ἐπάνω κύτταρα ἦσαν κεκαλυμμένα διὰ λεπτοτάτου κηρίνου φλοιοῦ· εἰς τὸ βάθος πολλῶν ἐκ τῶν μεσαίων ὑ-

Διαγν. Δάλλα Δ. Ἐκδοσις Ε. 1922.

πῆρχον οἱ σχαδῶνες, ἄποδες δηδαλῆ·σκόληρες, οἱ ὁποῖοι ἀνατρέφονται, ἵνα γίνωσι μέλισσαι· καὶ τὰ κάτω ἦσαν κενά.

«Εἰς τὰ κεκαλυμμένα κύτταρα», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «ἔχουσιν αἱ μέλισσαι ἀποθηκεύσει τὸ μέλι, εἰς τὸ κάτω δὲ κατοικοῦσιν αὐταί».

«Ἀλλὰ διατί ἔχετε τεχνητὰς κηρήθρας;» ἠρώτησεν ὁ πατήρ τοῦ Γεωργίου· «διατί δὲν ἀφήνετε νὰ κατασκευάζωσι φυσικὰς αἱ μέλισσαι;»

«Τὰς τεχνητὰς κηρήθρας προτιμῶσι καὶ αἱ μέλισσαι καὶ οἱ μελισσοκόμοι. Αἱ μὲν μέλισσαι, διότι εὐρίσκουσιν ἄνευ κόπου ἔτοιμα τὰ κύτταρα καὶ οἰκονομοῦσιν οὕτω τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον θὰ ἐδαπάνων διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ κηρίου, οἱ δὲ μελισσοκόμοι, διότι ἐξάγουσιν ἐξ αὐτῶν κατ' ἔτος πενταπλάσιον μέλι καὶ ἀγνότατον.»

Ἄναγν. Δίλλια Α'. Ἐκδοσις, Ε'. 192'.

«Καὶ ζῶσι πολλαὶ μέλισσαι εἰς ἐκάστην κυψέλην;»,
ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος.

«Πολλαὶ χιλιάδες».

«Ἀλλὰ τότε πῶς ἀναπνεύουσιν; Ἡ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἀέρος;»

«Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μικρὲ μου φίλε,» εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «ζωὴ ἄνευ ἀέρος. Εἰς διάφορα μέρη τῆς κυψέλης αἱ μέλισσαι κινουῦσι καθ' ὀμάδας τὰ πτερά τῶν ταχέως καὶ ἐπὶ ὄραν ὀρισιμένην· οὕτω σχηματίζουσι ρεύματα ἀέρος, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μεμολυσμένος μὲν ἀὴρ ἐξέρχεται, εἰσέρχεται δὲ ὁ καθαρός.»

«Τὸν χειμῶνα δὲν κρυώνουσιν αἱ μέλισσαι ἐν τῇ κυψέλη;», ἠρώτησε πάλιν ὁ μικρός.

«Ὁχι», ἀπεκρίθη ὁ κύριος Φίλιππος· «πρῶτον διότι ἔχω τοποθετήσῃ τὰς κυψέλας πρὸς μεσημβρίαν· οὕτω δὲν προσβάλλει αὐτὰς τὸ ψῦχος. Ἐπειτα ἔχω ἐπιστρῶσει τὸ ἔδαφος δι' ἄμμου· οὕτω δὲν διατηρεῖται ἡ ὑγρασία. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκάστη κυψέλῃ ἀναπτύσσεται θερμότης ἐπαρκῆς ἐκ τῆς συγκατοικίας τόσων μελισσῶν.»

«Ἀλλὰ τόσαι μέλισσαι δὲν ρυπαίνουσι τὴν κατοικίαν αὐτῶν;».

«Ὁχι, διότι εἶνε καθαρῶταται.»

γ'. Τί μαυθάνει ὁ Γεώργιος περὶ τῶν μελισσῶν.

«Ἀφοῦ διατηρεῖτε τόσας πολλὰς κυψέλας, κύριε Φίλιππε,» εἶπεν ὁ Γεώργιος, «καὶ ἔχετε τόσας φροντίδας δι' αὐτὰς, φαίνεται, ὅτι θὰ κερδίζετε.»

Ἀναγν. Διάλλα Δ'. Ἔκδοσις Ε'. 1922.

«Ἐκ τοῦ μέλιτος ἐκάστης αὐτῶν κερδίζω κατ' ἔτος πενήκοντα περίπου δραχμάς.»

«Δὲν ἐπίστευον, ὅτι ἡ μελισσοκομία φέρει τόσον σημαντικὸν κέρδος», παρετήρησεν ὁ πατήρ τοῦ Γεωργίου.

«Τὰ κέρδη αὐτῆς εἶνε ἀκόμη μεγαλύτερα. Ἴδὲ τὰ δένδρα μου! Εἶνε κατάφορτα ἐκ καρπῶν. Λοιπὸν τὴν εὐτυχίαν αὐτὴν ὀφείλω εἰς τὰς μελίσσας μου.»

«Καὶ τίνα σχέσιν ἔχουσιν αἱ μέλισσαι πρὸς τοὺς καρπούς;», ἠρώτησεν ὁ μικρός.

«Μεγάλην. Ὅταν ἡ μέλισσα ἐπισκέπτεται ἐν ἄνθος, πινάσσει ἐπὶ τοῦ ὑπεροῦ αὐτοῦ — χωρὶς νὰ θέλῃ — γῦριν, ἣτις ἐκόλλησεν εἰς τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἐκ τῶν στημόνων ἄλλου ἄνθους. Οὕτω γονιμοποιεῖται τὸ ἄνθος καὶ γίνεται καρπός.»

«Ἐνθυμοῦμαι ἔμαθον εἰς τὸ σχολεῖον πέρυσι, πῶς γίνονται οἱ καρποί.»

«Ἡ μελισσοκομία λοιπὸν, μικρέ μου φίλε, εἶνε ἀσχολία τερπνὴ, ἄκοπος καὶ πλουτοφόρος· ἡ μελέτη ἄλλως τοῦ βίου τῶν μελισσῶν ἀποκαλύπτει μυστήρια καὶ γεννᾷ θερμὴν τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ μικρὰ ταῦτα καὶ εὐεργετικὰ ζῴφια.»

«Θὰ σᾶς ἤμην πολὺ εὐγνώμων, κύριε Φίλιππε», εἶπεν ὁ Γεώργιος, «ἂν μοι ἐλέγατε καὶ σεῖς μερικὰ πράγματα περὶ τῶν μελισσῶν.»

«Πολὺ εὐχαρίστως, παιδί μου», ἀπεκρίθη ὁ ἀγρονόμος, ὅστις εὐθύς ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τοὺς ἐπισκέπτας αὐτοῦ πολλὰ ὠραία πράγματα περὶ τῶν μελισσῶν.

«Αἱ μέλισσαι, εἶπε, «ζῶσιν ὁμοῦ, κατ' ἀγέλας, ἐν ἐκά-
'Αναγν. Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Ε'. 9 2.

στη δὲ κυψέλη κατοικεῖ ἓν μελίσιον, ἓν σμήνος.

» Ἐκαστον σμήνος μελισσῶν ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς θηλείας γεννώσης, ἣτις καλεῖται βασίλισσα, ἐκ πολλῶν χιλιάδων θηλειῶν, ἀλλ' ἀγόνων, αἵτινες καλοῦνται ἔργατιδες, καὶ ἐξ ἑκατοντάδων τινῶν ἀρρένων, οἵτινες ὀνομάζονται κηφήνες.

Βασίλισσα.

Ἐργάτης.

Κηφήν.

» Αἱ μέλισσαι εἶνε ἔντομα, ἀνήκοντα εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑμενοπτέρων. Ὀνομάζονται δὲ ὑμενόπτερα τὰ ἔντομα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τέσσαρας πτέρυγας ὑμενώδεις. Ὑμενόπτερα ἔντομα εἶνε καὶ αἱ σφήκες, οἱ μύρμηκες καὶ ἄλλα.

» Τὸ σῶμα τῆς μελίσης, ὡς καὶ πάντων τῶν ἔντομων, ἔχει δύο ἔντομας καὶ ἐπομένως διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὴν κεφαλήν, τὸν θώρακα καὶ τὴν κοιλίαν. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑπάρχουσιν οἱ ὀφθαλμοί, αἱ δύο κεραῖαι καὶ τὸ στόμα.

» Ἡ μέλισσα ἔχει πέντε ὀφθαλμούς, δύο μὲν συνθέτους ἐκ πολλῶν μικρῶν εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς, τρεῖς δὲ ἀπλοῦς ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν σχήματι τριγώνου. Καὶ διὰ μὲν πᾶν πλαγίων ὀφθαλμῶν ἡ μέλισσα βλέπει τὰ περίξ καὶ τὸ

Ἀναγν. Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Ε'. 1922.

μακρὰν αὐτῆς, διὰ δὲ τῶν προσθίων τὰ ἔμπροσθεν καὶ πλησίον κείμενα ἀντικείμενα.

» Αἱ κεραῖαι, αἵτινες ὡς εὐκαμπτα λοφία κοσμοῦσι τὴν κεφαλὴν τῆς μελίσης χρησιμεύουσιν εἰς τὰς μελίσσας ὡς ὄργανα ἀφῆς, ἴσως δὲ καὶ ἀκοῆς καὶ ὁσφρήσεως. Ἐὰν ἀποσπάσωμεν τὰς κεραίας μελίσης τινός, αὕτη θὰ ἔξακολουθῇ μὲν νὰ ζῇ, ἀλλὰ καθίσταται ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν.

» Τὸ στόμα τῆς μελίσης ἔχει σιαγόνας, αἵτινες κινοῦνται ὀριζοντίως καὶ οὐχὶ κατακορύφως. Διὰ τῶν σιαγόνων αὐτῆς ἡ μέλισσα ζυμώνει τὸν κηρὸν, ἀνοίγει τοὺς ἀνθῆρας τῶν ἀνθέων, ἵνα λάβῃ ἐξ αὐτῶν τὴν γῦριν, καὶ ἐκβάλλει ἐκ τῆς κυψέλης πᾶν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον στενοχωρεῖ ἢ ρυπαίνει τὰ ἔργα αὐτῆς.

» Ἡ γλῶσσα ἡ προβοσκὸς τῆς μελίσης χρησιμεύει εἰς αὐτὴν ὅπως ἀπορροφᾷ τὸ νέκταρ τῶν ἀνθέων συμμαζεύει δὲ καὶ καταπίνει αὐτὴν ἡ μέλισσα, ὅταν δὲν ἐργάζεται.

» Ὁ θώραξ τῆς μελίσης ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ζωνῶν ἢ δακτυλίων, οἵτινες καλοῦνται π ρ ο θ ὄ ρ α ξ, μ ε τ α θ ὄ ρ α ξ. Ἐξ ἐκάστου δὲ τῶν δακτυλίων τούτων ἐκφύονται κάτωθεν μὲν δύο πόδες, ἄνωθεν δὲ τοῦ μὲν μεσοθώρακος ζευγὸς μεγάλων πτερῶν, τοῦ δὲ μεταθώρακος ζευγὸς μικροτέρων. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες τῆς μελίσης ἔχουσι τοῦτο τὸ χαρακτηριστικόν, ὅτι εἶνε πρὸς τὰ ἔξω αὐλακωτοὶ ὡς κοχλιάρια, ἐν τῇ κοιλότητι δὲ ταύτῃ τοποθετεῖ ἡ μέλισσα εἰς βόλους τὴν συλλεγομένην ἐκ τῶν ἀνθέων γῦριν.

» Ἡ κοιλία τῆς μελίσης ἀποτελεῖται ἐξ ἔξ δακτυλίων. *Ἀναγν. Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Β'. 1922.*

λίων μεταξύ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι μικρὰ θυλάκια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέρχεται ὁ κηρὸς ἐν εἴδει λεπίων πενταγώνων· παρασκευάζεται δὲ ὁ κηρὸς ἐκ τοῦ μέλιτος ἐν τῷ στομάχῳ τῆς μελίσης. Τοιαῦτα θυλάκια ἔχουσι μόνον αἱ ἐργάτιδες μέλισσαι.

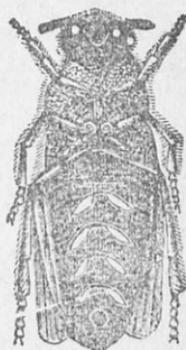
» Εἰς τὸ ἄκρον τῆς κοιλίας τῆς μελίσης ὑπάρχει τὸ κέντρον, τὸ ὁποῖον εἶνε πολὺ ὀξὺ καὶ ἔχει πλάγια ὀδοντωτὰ ὡς πριόνιον· ὅταν τὸ κέντρον εἰσέλθῃ εἰς σκληρὸν σῶμα, ὡς τὸ σῶμα ζώου, δὲν ἐξέρχεται πλέον ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ μένει ἐντὸς τοῦ σώματος· ἐπειδὴ δὲ μετὰ τοῦ κέντρου συναποσπῶνται πολλάκις καὶ τινα τῶν ἐντοσθίων αὐτῆς, ἡ μέλισσα κεντρίζεισασ ἀποθνήσκει ἔπειτα συνήθως. Κέντρον ἔχει καὶ ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ τότε μόνον μεταχειρίζεται αὐτὸ, ὅταν θέλῃ νὰ κτυπήσῃ ἄλλην βασίλισσαν· ὁ κηφὴν δὲν ἔχει κέντρον.

» Ἐκάστη κυψέλη ἀποτελεῖ βασιλεῖον μὲ ἄρχοντα τὴν βασίλισσαν, μὲ κοινωνίαν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἄλλων μελισσῶν, καὶ μὲ νόμους, τοὺς ὁποίους οὐδέποτε οὐδεμία μέλισσα οὔτε τὴν θέλησιν ἔχει, οὔτε τὴν δύναμιν νὰ παραβῇ.

δ'. Τί μαυθάνει ὁ Γεώργιος περὶ τῆς βασιλείσης.

» Ἡ βασίλισσα τοῦ σμήνους διακρίνεται τῶν ἄλλων μελισσῶν ἐκ τούτου, ὅτι εἶνε μεγαλυτέρα αὐτῶν, ὁμοιάζουσα μᾶλλον πρὸς σφήκα, αἱ πτέρυγες αὐτῆς εἶνε βρα-

Ἀναγγ. Δάλλα Δ'. "Ἐκδοσις Ε'. 1922"

χύτεραι τῶν πτερύγων τοῦ κηφήνος καὶ τὰ νῶτα αὐτῆς ἔχουσι χρῶμα χρυσίζον.

» Ἔργον τῆς βασιλίσεως, ἣτις διαμένει πάντοτε ἐντὸς τῆς κυψέλης, εἶνε νὰ γεννᾷ ὡὰ ἐντὸς ὠρισμένων κελλίων τῶν κηρηθρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκκολάπτονται ἔπειτα αἱ ἐργάτιδες καὶ οἱ κηφήνες. Ὑγιῆς βασιλίσα δύναται νὰ γεννήσῃ ἐντὸς 24 ὥρῶν μέχρι τεσσάρων χιλιάδων ὠῶν.

» Ἡ βασιλίσα ἀπολαύει ἐκ μέρους τῶν μελισσῶν τοῦ σμήνου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης.

» Ὅσάκις ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βασιλικοῦ κυττάρου καὶ εἰσέρχεται εἰς τὰς κηρήθρας, αἱ μέλισσαι σπεύδουσι νὰ παραμερίσωσι. Καὶ ἄλλαι μὲν τότε θωπεύουσιν αὐτὴν ἐξ ἀγάπης διὰ τῶν κεραιῶν, ἄλλαι δὲ προσφέρουσιν εἰς αὐτὴν μέλι.

» Ἐὰν ἐκ τοῦ γήρατος ἀποθάνῃ ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀπολεσθῇ ἡ βασιλίσα τοῦ σμήνου, ὀλόκληρον τὸ σμήνος ταράσσεται, πᾶσαι αἱ ἐργασίαι ἐν τῇ κυψέλῃ παύουσιν, αἱ ὄρφαναι μέλισσαι τρέχουσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀτάκτως ἐν ταῖς κηρήθραις καὶ πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται ἐκ τῆς κυψέλης πρὸς ἀναζήτησιν τῆς προσφιλοῦς μητρὸς των.

» Ἄνευ βασιλίσεως ὀλόκληρον τὸ μελίσιον καταστρέφεται ἀπαραλλάκτως, ὡς καταστρέφεται δένδρον, τοῦ ὁποίου ἔχει ἀποξηρανθῆ τὸ στέλεχος, ἐκτὸς ἐὰν ἐξ ἄλλων ριζῶν παραχθῇ νέον στέλεχος πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ξηρανθέντος.

» Οὕτω δὲ καὶ αἱ μέλισσαι, ὅταν ἐννοήσωσιν, ὅτι στεροῦνται βασιλίσεως κατασκευάζουσιν ἰδιαίτερα κελλία

*Αναγ. Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Ε' 1922.

εις τὰ ἄκρα τῶν κηρηθρῶν συνήθως, ἐντὸς δὲ τῶν βασιλικῶν καλουμένων τούτων κελλίων ἐκτρέφουσιν αἱ μέλισσαι δι' ἀφθόνου καὶ ἐκλεκτῆς τροφῆς ὡς, τὰ ὁποῖα μεταφέρουσιν ἐξ ἄλλων κελλίων, ἐκ τῆς ἐκκολάψεως δὲ τῶν ὠῶν τούτων ἐξέρχονται νέαι βασίλισσαι.

» Ἡ πρώτη ἐξελθοῦσα ἐκ τοῦ κελλίου βασίλισσα σπεύδει μετὰ τινος ὥρας, εἴτε μόνη εἴτε καὶ ὑπ' ἄλλων μελισσῶν βοηθουμένη, νὰ καταστρέψῃ τὰ λοιπὰ βασιλικά κελλία, ἵνα μὴ ἐξέλθῃ καὶ ἄλλη βασίλισσα, διότι δύο βασίλισσαι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν ἀρμονίᾳ ἐντὸς τῆς αὐτῆς κυψέλης.

» Ἄν δὲ δι' οἰονδήποτε λόγον εὐρεθῶσι καὶ ἄλλαι βασίλισσαι ἐν τῇ κυψέλῃ, αἱ μέλισσαι ἐξάπαντος θὰ θανατώσωσι ταύτας.

» Ἀκόμη δ' ἐκτρέφουσι νέας βασίλισσας αἱ μέλισσαι, ὅταν μὴ δυνάμεναι ἔνεκα στενοχωρίας νὰ ἐργασθῶσιν ἐλευθέρως ἐν τῇ κυψέλῃ, ἀποφασίζωσι νὰ χωρισθῶσι, μέρος δ' αὐτῶν φεύγῃ ἐκ τῆς κυψέλης, ἵνα ἐγκατασταθῇ ἀλαχοῦ.

» Τότε ἡ μὲν νέα βασίλισσα μένει ὡς διάδοχος ἐν τῇ κυψέλῃ, τὴν δὲ ἀποικίαν ὀδηγεῖ ἡ παλαιὰ βασίλισσα.

» Ἡ βασίλισσα ζῆ συνήθως 3 ἕως 5 ἔτη, ἀλλὰ μετὰ τὸ πρῶτον ἔτος γεννᾷ μόνον κηφήνας.

« Τὲ μανθίνει ὁ Γεώργιος περὶ τῶν ἐργατίδων καὶ τῶν κηφήνων

» Αἱ ἐργάτιδες εἶνε αἱ μικρότεραι καὶ πολυπληθέστεραι τοῦ σμήνουσ μέλισσαι.

Ἐργατὶς Διάλλα Δ'. Ἐδοσις Ε'. 1902.

» Μελίσσιον ισχυρόν δύναται νὰ περιέχη 40 ἕως 80 χιλιάδας ἐργατίδας.

» Μοῖρα τῶν ἐργατίδων μελισσῶν εἶνε ἡ συνεχὴς ἐργασία. Ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτὸς ἀκούεις ἐντὸς τοῦ μικροῦ βασιλείου τὸν βόμβον τῶν ἐργαζομένων. Αἱ μὲν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν περιποίησιν τῶν σχαδόνων, αἱ δὲ κατασκευάζουσι κηρίον· ἄλλαι φέρουσι ἐξωθεν μέλι, ἄλλαι ὕδωρ καὶ ἄλλαι γῆριν. Καὶ γίνεται οὕτως ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κυψέλης ἀδιάκοπος καὶ ἀκάματος ἐργασία.

» Δὲν ἀποτρέπει αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐργασίας οὔτε ὁ κίνδυνος ἐκ τοῦ μέροπος καὶ τοῦ αἰγιθάλου, οὔτε ὁ

ἄσπλαγχος θάνατος, τὸν ὁποῖον εὐρίσκουσι πολλαὶ ὑπὸ τὸ κέντρον μερικῶν ἐντόμων.

» Πετώσιν ἀκαταπόνητοι ἀπὸ ἄνθος εἰς ἄνθος εἰς μα-
'Αναγρ. Δάλλα Δ'. Ἔκδοσις Ε'. 1922.

κρινὰς ἀποστάσεις καὶ ἐκμιζῶσι τῶν ἀνθέων τὸ νέκταρ καὶ τὴν γῆριν. Ἐνίοτε κατάφορτοι ἐκ τῆς πολυτίμου ὕλης, πρὶν ἀκόμη φθάσωσιν εἰς τὴν κυψέλην, παρασύρονται μακρὰν ὑπὸ βιαίου ἀνέμου ἢ πνίγονται ἐκ τῆς βροχῆς.

» Ἀπὸ τῆς νεαρωτάτης ἡλικίας μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τοῦ ἀπόνου θανάτου ἐργάζεται ἡ μέλισσα! Εἶνε εὐλογημένον ζῴφιον. Ἡ φιλοπονία καὶ ἡ ἀφοσίωσις αὐτῆς πρὸς τὸ καθήκον δύναται νὰ γίνῃ παράδειγμα εἰς τὰ μικρὰ παιδιά.

» Ὅσον εἶνε δραστήρια καὶ φίλεργοι αἱ μέλισσαι: τόσον ἄεργοι καὶ ὀκηροὶ εἶνε οἱ ἄρρενες ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ κ η φ ἦ ν ε ς.

Ζῶσι καὶ οὗτοι ἐν τῇ κυψέλῃ ἐντὸς κυττάρων μεγαλυτέρων σπανίως ἐξέρχονται καὶ μόνην ἀσχολίαν ἔχουσι νὰ τρέφονται ἐκ τοῦ συγκομιζομένου μέλιτος.

» Καὶ μέχρι μὲν τινος ἀδιαφοροῦσιν αἱ μέλισσαι διὰ τὴν ἀργίαν τῶν κηφήνων, οὐδὲ γογγύζουσι τρέφουσαι ἀέργους ἀδελφούς. Ἄλλ' ἔχει ὅρια καὶ ἡ ὑπομονή.

» Ὅταν ἴδωσιν, ὅτι κατασυλῶσιν οἱ κηφήνες τὸ πολύτιμον προϊόν, τὸ ὁποῖον συνεκόμισαν διὰ κινδύνων καὶ κόπων, καὶ ὅτι αὐταὶ θ' ἀποθάνωσιν ἐκ πείνης τὸν χειμῶνα, τότε πλέον ἐφαρμόζουσι κατὰ τῶν ὀκηρῶν αὐστηρὸν ἀλλὰ δίκαιον νόμον· νόμον, ὅστις προστατεύει τὴν ἐργασίαν καὶ καταδικάζει τὴν ἀργίαν ἀσπλάγχως.

» Αἱ μέλισσαι δηλαδὴ χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος ἢ ἐκδιώκουσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς συμπαθείας τοὺς κηφήνας, ἢ φυλακίζουσιν αὐτοὺς κάτω τῆς κυψέλης καὶ ἀναγκάζουσιν οὕτω ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης!»

Ἄραγν Δάλλα Δ'. Ἐκδοσις Ε'. 1892

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ μελισσοκομείου μετ' ὀλίγον ἔληξεν.
Ὁ κύριος Εὐστάθιος καὶ ὁ Γεώργιος εὐχαρίστησαν
θερμῶς τὸν κύριον Φίλιππον καὶ ἀνεχώρησαν ἐνθουσια-
σμένοι ἐξ ὅσων εἶδον.

---

§ 15. Ἡ κυψέλη

Τί ζωὴ εὐτυχισμένη
ζῆ ἡ μέλισσα ἐκεῖ!
Μέσ' εἰς τὸ μέλι πάντα μένει,
μέσ' εἰς τὸ μέλι κατοικεῖ.

***

Τὴν κυψέλη της κυττάζω
καὶ ζηλεύω καὶ πονῶ
τὴν μητέρα μ' ἀγκαλιάζω
καὶ τὴν ζήλεια μου ξεχνῶ.

***

Εἶνε πλειὸ γλυκὰ ἀπ' τὸ μέλι
τῆς μητέρας τὰ φιλιὰ
κ' εἶνε πάντοτε κυψέλη
ἡ θερμὴ της ἀγκαλιά!

0020561340

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

